

Foredrag, Oslo Militære Samfund 14. mars 2016

«Etterretningstjenestens fokus 2016»

Generalløytnant Morten Haga Lunde
Sjef for Etterretningstjenesten

Deres Majestet, mine damer og herrer,

Jeg vil aller først få takke for invitasjonen til mitt første foredrag som etterretningssjef her i Oslo Militære Samfund.

For snart tre uker siden la jeg frem Etterretningstjenestens ugraderte vurdering, Fokus 2016. Hensikten med Fokus er å gi et bidrag til en informert offentlig debatt om utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitiske forhold – som etter vår vurdering kan ha størst påvirkning på Norge og norske interesser. Den offentlige debatten om disse forholdene viser i økende grad hvilken situasjon Norge står overfor i en globalisert verden, og understreker at fremtidens utfordringer og trusler vil være sammensatt og i mange sammenhenger uforutsigbare.

I Fokus 2016 pekte jeg på et krevende og utfordrende trusselbilde.

Jeg vil i kveld benytte denne viktige talerstolen til å beskrive de tre forholdene som jeg mener kan ha størst påvirkning på norsk sikkerhet i tiden fremover.

Hovedvekten av foredraget vil ligge på Russland, men aller først ønsker jeg å peke på terrortrusselen.

Konfliktnivået i deler av Midtøsten og Afrika påvirker i dag norsk og europeisk sikkerhet direkte. I 2015 kom om lag 1 million migranter og asylsøkere til Europa. Krigen i Syria er den enkeltkonflikten som har drevet flest mennesker på flukt i nyere tid. Flyktning- og migrasjonsstrømmen skaper press mot Europa, og utnyttes samtidig til å finansiere ulike terrorgruppers virksomhet. Det er betydelig bekymring knyttet til at terrororganisasjoner trolig bruker asylinstituttet som virkemiddel for å frakte sine operatører til Europa. Det er også registrert rekrutteringsaktivitet fra ulike militante islamistiske miljøer i Europa rettet mot mottaksleire i flere land. Denne utviklingen representerer en ny og alvorlig utvikling i et trusselbilde som over flere år er forverret som en følge av konfliktene i Syria og Irak. Antall planlagte og gjennomførte terrorangrep i Europa har som kjent også økt.

Etterretningstjenesten fortsetter arbeidet med å bidra til å forhindre terroranslag mot Norge og norske interesser. Trusselen mot vestlige interesser fra militante islamister er alvorlig og kompleks. I all hovedsak er det terrororganisasjonene Den islamske staten i Irak og Levanten (ISIL) og al-Qaida som representerer den største trusselen. Norge er ikke et prioritert mål, men som et vestlig land som deltar i koalisjonen mot ISIL og al-Qaida er Norge en del av disse organisasjonenes fiendebilde.

Norge anses derfor som et legitimt mål av terrororganisasjoner som deler ISIL og al-Qaidas ideologi. Analysen av terrortrusselen mot Norge og norske interesser må reflektere

nasjonale forhold, og hvordan disse henger sammen med internasjonale utviklingstrekk. E-tjenesten jobber derfor tett sammen med Politiets sikkerhetstjeneste for å sikre et så helhetlig bilde som mulig av terrortrusselen.

Etterretningstjenesten anser at terrortrusselen mot norske mål og interesser i utlandet er reell. Terrortrusselen mot norske mål og interesser vil påvirkes negativt dersom noen av terrororganisasjonene spesifikt innlemmer Norge i sine erklæringer og oppfordringer. Så langt foreligger det ingen indikasjoner på dette.

Det er også i Midtøsten, nærmere bestemt Syria, vi i det siste halvåret har sett at Russland har intervenert militært. Dette innebærer et linjeskifte i russisk utenrikspolitikk – hvor regionale ambisjoner og viljen til å forfølge disse er mer fremtredende.

Bekymringen tilknyttet uforutsigbarheten i russisk innen- og utenrikspolitisk utvikling øker som følge av Russlands handlinger og retorikk.

Jeg vil likevel fremheve at Russlands strategiske målsettinger har ligget fast i flere år. Siden president Putin kom til makten har landet arbeidet konsekvent for å nå disse målene. Moskvas fremste utenrikspolitiske prioritet er å sikre landets innflytelse i tidligere sovjetstater – hvorav de fleste inngår i «Samveldet av Uavhengige Stater» (SUS).

Denne politikken har først og fremst til hensikt å hindre disse landene i å utvikle tette økonomiske og sikkerhetspolitiske bånd til Vesten. Det russiske lederskapet preges av en tankegang hvor tettere samarbeid mellom SUS-land og vestlige stater innebærer tap av russisk innflytelse og kontroll. Dette synet på verden forklarer i stor grad Russlands aggressive atferd overfor Ukraina, men også overfor andre nabostater.

En annen strategisk målsetting som ligger fast, er ønsket om å sikre en global utvikling som ivaretar russiske interesser. For Russland betyr dette en multipolar verdensorden.

Russland har som ambisjon å spille en sentral rolle i håndteringen av internasjonale konfliktspørsmål – på linje med andre stormakter. Dette er særlig tydelig når vi ser hvordan Russland har manøvrert seg inn i en sentral rolle i de diplomatiske prosessene knyttet til konflikten i Syria og Irans atomprogram.

Russiske strategiske målsettinger er derfor i stor grad forutsigbare.

Russlands uforutsigbarhet er knyttet til hvilke virkemidler de er villige til å benytte for å nå målsettingene.

Det russiske regimet bruker et bredt spekter av utenrikspolitiske virkemidler. Disse spenner fra politisk og økonomisk støtte, via økonomisk press, til trusler om – og bruk av – militære virkemidler.

Valg av virkemidler tilpasses situasjonen. Ofte, og særlig overfor tidligere sovjetstater, bruker Russland både pisk og gulrot for å påvirke disse landenes utenrikspolitikk.

Bruken av virkemidler kan skifte raskt. Dette – og Moskvas økende vilje til å bruke hele spekteret av statlige virkemidler, inkludert militærmakt – gjør russisk utenrikspolitikk uforutsigbar og bekymringsfull. Russlands intervensjoner i Ukraina og Syria illustrerer dette skiftet godt.

Hvordan har så denne utviklingen relevans for Etterretningstjenestens arbeid med Russland?

Russland vil alltid være en viktig og krevende nabo for Norge. Én av E-tjenestens hovedoppgaver er å varsle norske myndigheter om utviklingstrekk i Russland som kan få direkte konsekvenser for norske interesser.

Dette handler ikke bare om å monitorere og rapportere russisk aktivitet. For å kunne varsle må E-tjenesten ha en grunnleggende forståelse for hva som skjer i Russland. Dette forutsetter nødvendig kunnskap og kompetanse – som sikrer et best mulig beslutningsgrunnlag for norske myndigheter. Jeg vil derfor ikke slippe analysen av Russland helt ennå, men bruke litt mer tid til å beskrive hvordan vi ser Russlands utvikling – utenrikspolitisk, innenrikspolitisk og militært.

Først til utenrikspolitikken og Russlands rolle i Ukraina.

Russland har så langt ikke nådd sitt viktigste strategiske mål i Ukraina: Å styrke sin innflytelse i nabolandet og svekke dets bånd til vestlige land. Moskva vil videreføre sin omfattende militære og politiske støtte til opprørerne i Donbass-regionen for å tvinge Kiev til å endre dagens kurs. Foruten å opprettholde et militært press i øst, kan Russland trappe opp bruken av ulike straffetiltak mot Ukraina for å svekke Kievs styringsevne.

Dette synes å være Moskvas strategi nå; nemlig å undergrave ukrainske myndigheters styringsdyktighet ved å presse landet økonomisk og tvinge Kiev til å bruke store ressurser på å håndtere konflikten.

Russland kapitaliserer også på den økende politiske uroen i Kiev og de mange korrupsjonsanklagene mot det politiske lederskapet. Dette bidrar videre til å svekke Vestens tillit til Ukraina.

En ny utenrikspolitisk utvikling er Russlands økende ambisjoner i andre geografiske områder. Militærkampanjen i Syria, som ble iverksatt i august–september 2015, markerer – som nevnt – et skifte i russisk utenriks- og sikkerhetspolitikk.

Det er første gang siden Sovjetunionens innmarsj i Afghanistan i 1979 at Moskva griper inn militært utenfor Russlands nærområder. Russlands erklærte mål i Syria er å bygge en internasjonal koalisjon for å bekjempe terrorgruppen ISIL. I praksis har Russland likevel konsentrert seg om å angripe andre væpnede grupper. Dette fokuset har bidratt til å sikre president Assads regime – som i 2015 havnet på defensiven.

Gjennom militærkampanjen i Syria har Russland søkt å oppnå flere delmål: De har gjort seg til en nøkkelspiller i Midtøsten. Samtidig har de sikret seg et militært og politisk fotfeste i Syria. Med kampanjen har Russland også lyktes med å reetablere seg som en

premissleverandør i internasjonale forhandlingsprosesser. Det er ikke entydig hva president Putins videre militære plan i Syria er. Det kan ikke utelukkes at det er planlagt flere faser som kan rettes direkte mot blant andre ISIL og de om lag 4500 fremmedkrigerne fra Kaukasus som kriger for ISIL.

I lys av det forverrede samarbeidsklimaet med Vesten, fortsetter Russland forsøkene på å styrke alternative politiske, militære og økonomiske forbindelser med andre land. Asia og Midtøsten er spesielt viktig. Forholdet til Kina står i en særstilling, og omtales som et strategisk partnerskap. Russland viser vilje til å re-orientere energiekspport og inngå omfattende militære og økonomiske avtaler med Kina og andre potensielle partnere. Dette er et tydelig tegn på betydningen Moskva legger i å finne partnere utenfor Vesten.

Det er derfor flere trekk som kjennetegner russisk utenrikspolitikk. De strategiske målsettingene ligger i stor grad fast og er kjent. Vi er, som nevnt, vitne til en mer offensiv og opportunistisk utenrikspolitikk.

La meg nå vende blikket mot innenrikspolitikken.

Russlands innenrikspolitikk har mange likhetstrekk med landets trusselorienterte utenrikspolitikk. Samtidig er det viktige forskjeller. Mens utenrikspolitikken er offensiv og opportunistisk, preges innenrikspolitikken av stagnasjon og konsolidering. Fokuset er i økende grad på kontroll, styring og maktsentralisering.

Frykten for intern uro økte betraktelig etter Den arabiske våren og demonstrasjonene i Russland i 2011 og 2012. Den gang, da hundretusenvise demonstranter tok til gatene i russiske byer, kunne det se ut som om også Russland var gjenstand for en gryende politisk omveltning. Frykten for opprør er styrket i presidentens innerste sirkel. Den russiske politiske eliten er autoritær og sentralisert – hvor makten ligger hos en håndfull beslutningstakere. Putins indre krets er blitt mindre og samtidig mer homogen, og domineres av personer med bakgrunn fra forsvaret og etterretnings- og sikkerhetstjenestene.

Frykten for politisk omveltning og sosial misnøye har ført til at presset har økt på det russiske sivilsamfunnet og den politiske opposisjonen.

Myndighetene har skjerpet lovene og utvidet sikkerhetstjenestenes fullmakter for å kunne slå ned på opposisjonen. Mediene er underlagt sterk statlig kontroll, og ytringsfriheten er i praksis sterkt begrenset. Nye tiltak utvikles stadig for å begrense spillerommet til utenlandske aktører i det russiske sivilsamfunnet.

Kontroll av nettmedier har fulgt samme sporet som for kringkastingsmedier. Kreml har konsolidert styringen over alle viktige russiske internettselskaper. Russiske myndigheter har nå svært omfattende virkemidler til disposisjon for å kunne overvåke og undertrykke intern opposisjon.

Til tross for Putins høye opinionstall, er det urolig farvann i sikte. Russisk økonomi lider av alvorlige strukturelle svakheter. Blant annet har oljeprisfallet siden midten av 2014 vist hvor avhengig den russiske økonomien er av oljeinntektene. Russlands bruttonasjonalprodukt krympet med nærmere 4 prosent i 2015. Uten oppgang i oljeprisen

vil fornyet vekst kreve dyptpløyende reformer. Det er imidlertid lite sannsynlig at reformer kommer – fordi *det* vil utfordre grunnvollene i det politiske systemet. De økonomiske utfordringene ventes derfor å fortsette i 2016.

Gitt at Kreml i størst mulig grad vil finansiere sine planer for forsvarssektoren, er det sannsynlig at 2017-budsjettet rammer befolkningen gjennom ytterligere nedskjæringer. Etter en lang periode med velstandsøkning steg antall russere som lever i fattigdom markant fra vinteren 2015. Denne trenden synes å fortsette.

Den langsiktige demografiske utviklingen i Russland er heller ikke positiv. Russlands befolkning reduseres i årene som kommer. I tillegg minker andel arbeidsføre kraftig – etter hvert som de store etterkrigskullene pensjoneres. Disse pensjonistene erstattes i arbeidslivet med de små fødselskullene fra 1990-tallet. Mangelen på arbeidskraft kan på lengre sikt ytterligere bremse russisk økonomisk vekst.

I lys av den krevende økonomiske situasjonen er det også sannsynlig at ytterligere kutt i pensjonsutbetalingene og heving av pensjonsalderen fremtvinges.

Befolkningen merker nå konsekvensene av nedgangen, og protestvirksomheten i Russland har økt noe det siste året. Disse utviklingstrekkene svekker trolig oppslutningen om myndighetene over tid. Situasjonen er spesielt problematisk for myndighetene ettersom ny valgssyklus nærmer seg – med Duma-valg i 2016 og presidentvalg i 2018.

Myndighetene, på sin side, fortsetter tilstrammingen ytterligere – i et forsøk på å forhindre økt uro og politisk opposisjon. Spenninger i det russiske samfunnet kan dermed raskt slå ut i politisk ustabilitet i tiden som kommer.

Hvordan påvirkes så forholdet til Vesten i lys av Russlands utenrikspolitiske optreden og innenrikspolitiske utfordringer?

Forholdet mellom Russland og Vesten er på sitt kjøligste siden Den kalde krigen.

Russlands relasjon til Vesten er preget av langsiktige utfordringer, men også av kortsiktige og til dels motstridende hensyn – også innenrikspolitiske. Det russiske lederskapet anklager vestlige land for å arbeide for et regimeskifte i Moskva. Sett fra Moskva er Nato, og i senere tid EU, de fremste drivkreftene for den vestlige politikken. Russlands nye sikkerhetsstrategi, som ble publisert ved nyttår, omtaler Nato som en trussel. Dette er en oppjustering fra militærdoktrinen av 2014. Retorikken bidrar til å styrke oppslutningen om lederskapet i en tid preget av økonomisk nedgang.

Selv om Russland er avhengig av å ha et fungerende forhold til vestlige land, tilsier situasjonen at Russland vil fortsette å være i opposisjon til Vesten.

Dette innebærer ikke et Russland som stenger seg ute fra all interaksjon med vestlige land. Vi må derfor også forvente at Russland vil samarbeide der de ser dette som formålstjenlig, men samtidig reagere der de ser sine vitale interesser under press eller truet.

Hva betyr denne utviklingen for Norge?

Jeg vil i denne sammenheng avgrense meg til en vurdering av situasjonen i nordområdene og Arktis – fordi områdene er av avgjørende militærstrategisk verdi for vår nabo i øst. Dette forholdet gjør nordområdene og Arktis dimensjonerende for russiske væpnede styrker på Kolahalvøya.

I løpet av de siste årene har regionens økonomiske betydning økt for Russland. Den russiske regjeringen ser Arktis som Russlands fremtidige ressursbase og som en redningsplanke ut av den økonomiske krisen. Utviklingen av området er avhengig av Nordøstpassasjen som fremtidig eksportrute for arktisk energi.

Arktis spiller i dag derfor en viktig rolle for Russland på tre ulike nivåer: For det første, som et område med avgjørende militærstrategisk betydning. For det andre, som en potensiell økonomisk redningsplanke – og for det tredje, som en region med høy symbolverdi. På alle tre nivåer er nasjonal kontroll gjennom militær tilstedeværelse en nøkkelfaktor.

Russiske myndigheter mener selv at de har forsøkt å bevare et stabilt og forutsigbart Arktis. I løpet av det siste halvannet året har vi likevel sett en dreining i russisk tilnærming, mot et mer trusselorientert perspektiv. Vi ser gjentatte uttalelser om at russiske interesser i Arktis må forsvares militært.

For å oppnå denne nasjonale kontrollen har Russland prioritert militær utvikling langs Nordøstpassasjen høyt de siste årene.

Missiler som kan avfyres fra en motstanders fly og fartøyer i polområdene eller Norskehavet vurderes av russiske myndigheter til å utgjøre den største militære trusselen mot Russland. Dette gjør at forsvar mot innkommende fly og missiler er en høyt prioritert oppgave langs Russlands nordlige kystlinje. Som indikert på kartet har dette så langt resultert i reetablering og nyetablering av en rekke avdelinger, baser og moderne våpensystemer i Arktis.

Russland har dermed økt sin evne til tidlig varsling av innkommende trusler, sin evne til å forsvare seg mot fly og fartøyer, og sin evne til å hindre andre stater i å operere i Norges nærrområder.

Den Operativ-Strategiske Kommandoen (OSK) Nordflåten, også kjent som den arktiske kommandoen, ble formelt etablert i desember 2014. Når denne kommandoen blir fullt operativ, etableres en enhetlig kommando med ansvar i hele den arktiske regionen og sørover ut i Atlanterhavet. Dette er illustrert i gult på kartet. Denne organiseringen erstatter et oppstykket ansvar fordelt på tre ulike militærdistrikter.

Endringen betyr at Russland øker evnen til å planlegge, koordinere og gjennomføre operasjoner i og ut av OSK Nordflåtens ansvarsområde de kommende årene. Denne utviklingen øker Russlands forsvarsevne og handlefrihet.

Den militære utviklingen i våre nærområder henger tett sammen med de militære reformprogrammene som ble påbegynt i 2008. Moderniseringen vil fortsette å fornye og forbedre de væpnede styrkenes kapasiteter.

Vi ser en økt evne til å planlegge, lede og gjennomføre militære operasjoner integrert med andre relevante statlige virkemidler. Russlands gode evne til hurtig å forflytte militære styrker, som vi har sett i Ukraina og Syria, vil også forbedres ytterligere.

Moderniseringen vil også gi russiske myndigheter helt nye militære virkemidler de kommende 10 årene. Mest signifikant er langtrekkende presisjonsvåpen som kan bære enten konvensjonelle ladninger eller kjernevåpen. Dette medfører at Russland kan true overflatefartøyer på havet – indikert med sorte sirkler. De gule sirklene indikerer rekkevidden på missiler mot landmål. Russland kan altså beskytte landmål i hele Europa fra internasjonalt farvann eller fra russisk luftrom. Denne kapasiteten ble for første gang demonstrert både fra overflatefartøyer, ubåter og fly mot mål i Syria i 2015.

Etterretningstjenestens vurdering er at dagens lave oljepris og sanksjoner vil redusere hastigheten på utviklingen i noen grad – noe som medfører at moderniseringen strekkes over flere år enn opprinnelig planlagt.

I Norges nærområder er det altså et annet Russland vi står overfor enn for bare få år siden. Det er betydelig usikkerhet knyttet til den innenrikspolitiske stabiliteten i Russland i årene som kommer. Uforutsigbarheten som preger Russland på den internasjonale arena, kan også gjøre seg gjeldende i Norges nærområder. Endringer i russisk opptreden kan komme raskt og uventet. Russland har tydelig vist evne og vilje til å benytte et bredt spekter av statens virkemidler for å sikre nasjonale interesser i og utenfor sine nærområder. Selv om Russland ikke utgjør en konkret militær trussel mot Norge i dag, vurderer vi at utviklingen i Russland på sikt kan representere en betydelig potensiell risiko og utfordring for Norge. Fra E-tjenestens perspektiv er det derfor avgjørende å følge tett med på hva som skjer i dette området.

I snart 60 år har E-tjenesten operert fartøyer for overvåkning av aktivitet i Barentshavet. Først med innleide kapasiteter, og fra 1966 med egne fartøyer som alle har båret navnet Marjata. Disse fartøyene har i særlig grad bidratt til situasjonsforståelse i nord, og har fremstått som tydelig norsk tilstedeværelse i området.

I år påbegynner vi et nytt kapittel i denne virksomheten, da «Marjata» (nummer 4 i rekken) starter sitt første operative tokt. «Marjata» representerer fornyelse og nytenkning på svært mange områder, men også tradisjon gjennom videreføring av vår tilstedeværelse i Barentshavet. Beslutningen om å bygge et nytt fartøy fremstår i dagens sikkerhetspolitiske situasjon som en meget viktig og treffsikker avgjørelse. Kontroll med utviklingen i nordområdene er strategisk viktig for Norge. Stortingets beslutning om å investere i nytt etterretningsfartøy er et viktig signal om at kontinuerlig norsk tilstedeværelse i nordområdene prioriteres høyt.

Det nye fartøyet vil fortsette operasjoner som sine forgjengere, men med oppdaterte kapabiliteter ombord – som i enda større grad er i stand til å levere rettidige, pålitelige og

relevante etterretninger til våre beslutningstakere de neste 30 årene. Fartøyet forventes å seile fra Horten med kurs for nordområdene i løpet av våren 2016.

Hva skjer så med det gamle fartøyet? Vi har utredet ulike alternativer og konkludert med at dette skal konverteres til et fartøy for maritim overvåking. Foreløpig ligger fartøyet i Horten. Et prosjekt pågår for å ferdigstille fartøyet til ny rolle, og det vil være klart for operasjoner i Norskehavet første halvår 2017. Fartøyet vil få navnet «Eger».

E-tjenesten følger også den militære aktiviteten i Barentshavet gjennom vår radarstasjon i Vardø. Her har militære radarsystemer vært drevet siden slutten av 1950-tallet.

Globus-radarene har gitt vesentlige bidrag til innsikt i et område som har stor betydning for våre nasjonale interesser. Deler av anlegget nærmer seg nå sin tekniske levealder, og det er behov for å oppgradere og modernisere systemet. Dette innebærer at en ny radar oppføres på sørenden av Vårberget i Vardø. Radaren som ble oppført på slutten av 1980-tallet skal avvikles og rives når det moderniserte radarsystemet er ferdigstilt. Aktiviteten er omtalt i Forsvarsdepartementets tidligere budsjettproposisjoner – senest i budsjettfremlegget for 2015. Nødvendig byggarbeid starter medio 2017, og planlegges gjennomført til og med 2020.

Oppgavene til det moderniserte og oppgraderte Globus-systemet er som tidligere. Det vil si å følge og kategorisere objekter i rommet, overvåke vårt nasjonale interesseområde i nord, og gjennomføre innsamling til nasjonal bruk innen forskning og utvikling. Moderniseringen og oppgraderingen gir systemet økt kapasitet, og bidrar til at E-tjenesten kan levere relevant og viktig etterretning til norske myndigheter i mange år fremover.

Denne moderniseringen er også en god illustrasjon på utfordringene E-tjenesten til enhver tid står overfor – nemlig kontinuerlig å opprettholde og utvikle tekniske kapasiteter som er nødvendig for å kunne følge de raske endringene i trusselbildet.

Avslutningsvis vil jeg nå dreie fokuset – fra våre tekniske kapasiteter på å overvåke militær aktivitet, over på det digitale rom. Digitaliseringen av samfunnet innebærer at lagring og behandling av data blir et stadig mer sentralt element i all menneskelig aktivitet. Dette gjør samtidig samfunnet mer sårbart for trusler og ulovligheter. Fremmede staters etterretningsoperasjoner i det digitale rom representerer i dag en alvorlig og økende trussel mot nasjonale myndigheter og virksomheter. Stater, grupper og personer søker kunnskap om forhold i Norge som brukes politisk, økonomisk eller militært.

Etterretningsoperasjoner mot Norge i det digitale rom fremstår som både teknisk avanserte og målrettede.

Global kommunikasjon endres hurtig. Kommunikasjon som tidligere gikk over radio og satellitt foregår nå i fiberoptiske kabler. Over 95 prosent av trafikken inn og ut av Norge formidles over høyhastighets fiberforbindelser. E-tjenesten har i dag ikke tilgang til elektronisk informasjon som kommuniseres i fiberoptiske kabler.

Forsvarsdepartementet har nedsatt et uavhengig utvalg, ledet av professor Olav Lysne. Utvalget skal utrede sentrale problemstillinger knyttet til hvorvidt E-tjenesten skal kunne

hente informasjon fra tele- og datatrafikken inn og ut av Norge. Tilgangen er også omtalt som digitalt grenseforsvar.

Digitalt grenseforsvar medfører ingen utvidelse av E-tjenestens oppgaver, men innebærer at vi eventuelt får tilgang til en informasjonskilde som i dag er utilgjengelig for oss. Utvalgets arbeid vil inngå i regjeringens vurdering om E-tjenesten skal få slik tilgang.

Jeg mener at det er viktig med en grundig og åpen debatt rundt dette spørsmålet – ikke minst fordi en eventuell tilgang reiser prinsipielle spørsmål knyttet til personvern og personlig frihet i det digitale rom. Dette er spørsmål som berører viktige demokratiske verdier i vårt samfunn.

Oppsummert vil jeg si litt om hvordan utviklingstrekkene jeg har snakket om påvirker E-tjenestens arbeid de kommende årene. Den uforutsigbare sikkerhetspolitiske situasjonen stiller store krav til en etterretningstjeneste som vår – som hele tiden skal tilstrebe å levere rettidig, pålitelig og relevant beslutningsgrunnlag til våre myndigheter.

E-tjenesten skal bidra med økt kunnskap og analyser for å forstå hvilke sikkerhetsutfordringer vi står overfor, og hvordan disse berører Norge og norske interesser. Slik analyse må baseres på inngående kunnskap om truslenes årsaker, karakter og utvikling.

Noen av fremtidens utfordringer vil være de samme som i dag, men utfordringer og trusler mot Norge utvikles stadig. Å si noe om fremtiden er grunnleggende i all etterretningsvirksomhet. Vi skal ikke bare si noe om hva vi ser, men hvordan vi vurderer at situasjonen utvikler seg, både på kort og lang sikt. Det er derfor viktig at vi opprettholder og videreutvikler kompetansen vi innehar, og at vi også ligger i forkant på den teknologiske utviklingen. Digital og teknologisk utvikling påvirker de fleste domene E-tjenesten arbeider og virker i.

Vi har tidligere vist evne til å tilpasse oss endringer i det sikkerhetspolitiske bildet, og dette er noe jeg som Sjef for Etterretningstjenesten vil ha et kontinuerlig fokus på.

For å møte morgendagens utfordringer skal Etterretningstjenesten fortsette å vise fleksibilitet, være fremtidsrettet, satse på kompetanse og satse videre på nye teknologiske løsninger.

Takk for oppmerksomheten.